

ועדת המשמעת מזהירה!
נבחן המעביר חומר עזר לרעהו
או רמז מילולי יענש בחומרה

אוניברסיטת בר-אילן הפקולטה למשפטים

בחינה בדיני עונשין

אסור לכתוב על חומר העזר
מותר להכניס רשימת מקורות נקייה לחלוטין

מספר הקורס – 99-104-01

מועד ב' - תשס"ח

המרצה – פרופ' ר' קנאי

משך הבחינה – שעתיים וחצי

הוראות:

נא לכתוב את התשובות בדיו, בצד אחד של הדף.
שימו לב להגבלה על מספר העמודים. כתיבה עודפת לא תיבדק.
נמקו את תשובותיכם, ודונו בשאלות המתעוררות גם לחלופין.

בהצלחה !

שאלה ראשונה (40 נקודות לא יותר מארבעה עמודים)

עיריית נתניה החליטה לבנות מרינה. בחפירות שנעשו מתחת למים התגלו שרידים ארכיאולוגיים במרחק 500 מטר מהחוף ובעומק של 900 מטר. העבודה הופסקה, והוחלט לחפור ולהוציא את השרידים. העירייה התקשרה עם חברה קבלנית "מצולות ים" לשם ביצוע משימה זו. מנהל העבודה בחברה היה יונה, שלו ניסיון של שנים רבות בביצוע עבודות מתחת למים. אמיתי ונינוה הם עובדי החברה, שניהם עובדים בעלי ניסיון מועט בעבודה זו, אך צוללנים חובבים במפרץ אילת. השניים יצאו בסירה עד אשר הגיעו למקום השרידים. הם היו מצוידים בחליפות של צוללנים, במסכות ובבלוני חמצן. נינוה ירד למים ואמיתי חיכה לו בסירה. לאחר זמן מה שב נינוה בידיים ריקות, והסביר כי לשם ביצוע המשימה יש צורך להעמיק יותר, והוא חושש שהציוד שלהם אינו מתאים, וכמו כן אין לו ניסיון בצלילה למעמקים כאלה. השניים שבו לחוף והתייעצו עם יונה. להתייעצות הצטרף יזהר, אף הוא צוללן וותיק, שעבר במקום במקרה, והוא הציע להביא ציוד אחר. יונה חקר ובדק מה העומק שבו מצויים השרידים הארכיאולוגיים, וכן חזר וקרא את ההגדרות וההוראות של הציוד שבידיו, והחליט שהציוד מתאים גם לצלילה בעומק המבוקש. על כן הוא שלח את אמיתי ונינוה לביצוע המשימה. הפעם נשאר נינוה בסירה ואמיתי צלל למעמקי הים. צלל ולא שב. לאחר חיפושים הועלתה גופתו.

בחקירת המשטרה מתברר, כי הציוד שבו השתמשו מתאים לצלילה בעומק שאינו עולה על קילומטר. עוד התברר בחקירה כי לביצוע עבודות הדורשות שהות ממושכת מתחת למים נהוג להשתמש בציוד שונה, גם כאשר מדובר בעומק העולה על 750 מטר, אחרת יש סכנה לבריאות הצוללן.
יונה עומד לדין בעבירה של הריגה לפי סעיף 298 לחוק העונשין, תשל"ז - 1977.
הכינו חוות דעת לשופט היושב בדיון.

חוק העונשין, תשל"ז - 1977

298. ^[213, 212, א/א] ^[תשכ"ו] * * הגורם במעשה או במחדל אסורים למותו של אדם, יאשם בהריגה, ודינו - מאסר עשרים שנים.

304. * * הגורם ברשלנות למותו של אדם, דינו - מאסר שלוש שנים.
^{ות מוות ברשלנות}
^(תיקון מס' 43)
^{תשנ"ה-1995}

שאלה שנייה (35 נקודות. לא יותר משלושה עמודים)

מר ישראל יורדני ומשפחתו שהו בארצות הברית מספר שנים. לאחר שצפה בתכנית טלוויזיה, שהציגה את הישגי המדינה ב-60 שנותיה, החליט מר יורדני לחזור למולדת. במסגרת הכנתו לשיבה לארץ, קרא מר יורדני חוברת הוראות מכס, שהפיץ ארגון הסטודנטים הישראליים בארה"ב. בחוברת נאמר כי היא אינפורמטיבית בלבד, וכי רק ההוראות הרשמיות שבחוק ובתקנות מחייבות.
בחוברת צויין, בין היתר, שעל מחשבים יש לשלם מכס בגובה של 150% מערך הפריט. מר יורדני רכש בהזדמנות מחשב.
בהגיע היום המיוחל, נחתה משפחתו של מר יורדני בנמל התעופה לוד. לאחר שכל אחד מהם מצא עגלה והעמיס עליה את חפציו, החלו לנוע בכיוון היציאה. מר יורדני הלך בראש הקבוצה והנחה את פמלייתו לעבר המסלול הירוק. לפתע נשמעה קריאת בנו הקטן: "מה? אנחנו לא משלמים מכס על המחשב?" לשמע הצעקה של הבן, ולמראה הקהל המשתאה סביבו, הורה מר יורדני למשפחתו להסתובב לאחור, ויחד עברו למסלול האדום. בדרכם לשם נזף מר יורדני בבנו בקול: "חמור קופץ בראש, בגללך נאלץ לשלם הרבה כסף".
בהגיעם למוכס הצהיר מר יורדני על ייבוא המחשב. המוכס פתח חוברת, שבה נרשם גובה המכס שיש לשלם על פריטים שונים, ולאחר שעיין בה זמן קצר, פטרו בחיך מתשלום מכס. המוכס הסביר כי רק מחשבים מסוימים חייבים במכס, והמחשב שהוא רכש אינו חייב במכס,
מר יורדני הועמד לדין בעבירה של נסיון להשתמש מתשלום מכס, עבירה לפי סעיפים 212 לפקודת המכס ו-25 לחוק העונשין, תשל"ז - 1977.
סעיף 212 לפקודת המכס קובע:

"(א) אלה דינם מאסר שנתיים או קנס 500 לירות או שני העונשים כאחד:

(1) המשתמש מתשלום מכס שיש לשלמו."

מר יורדני פונה אליך ומבקשך לעזור לו בהכנת הגנתו. כתבו חוות דעת הדנה בבעיות המתעוררות.

שאלה שלישית (25 נקודות. לא יותר מעמוד וחצי)

בהחלטתו בעניין לוי וקלדס מסביר השופט גולדברג את הבסיס לאחריות השותפים לעבירה ואומר:

"ביסוד הרחבת האחריות הפלילית מכוח דיני השותפות, מעבר לביצוע עיקרי ומושלם של העבירה, מונחת ההשקפה כי מי שנכון לתרום להגשמת מטרה משותפת, כשהוא מודע לפחות לאפשרות שהגשמת אותה מטרה כרוכה בפגיעה בערך חברתי מסוים - ראוי לענישה.
.....מכאן, שאבן הבוחן לקיומה של שותפות היא מודעות המעורבים באירוע העברייני לאפשרות הפגיעה בערך חברתי מסוים עקב פעילותם המשותפת.....

.....מאחר שמודעות בפועל לאפשרות התרחשות התוצאה, המתלווה לשיתוף הפעולה התכליתי בין המעורבים, היא הבסיס הרעיוני לשותפות, הרי ש"אין אפוא שותפות מתוך רשלנות ולעבירה של רשלנות, הן אם המדובר בשותפות הומוגנית כמבצעים עיקריים בצוותא, והן אם המדובר בשותפות הטרוגנית, תוך היתוספות של משדלים או מסייעים". (ציטוט מדברי פרופ' פלר, ר.ק.).

בהמשך מביא השופט גולדברג את הקטע הבא מספרו של השופט קדמי:

"...על פני הדברים לפחות, ההוראות בדבר השותפות לעבירה חלות לגבי כל עבירה, לרבות עבירות של רשלנות ושל אחריות מוחלטת.

אחריו של 'שותף לעבירה' בעבירות מסוג זה, תחייב, אפוא, קיומה של 'כוונה' להיות שותף, על אף שאחריותו של המבצע העיקרי אינה מצריכה מחשבה פלילית.

במצב דברים זה, נראה כי לעניין עבירה של רשלנות - צריך שהשותף לעבירה יתכוון להיות שותף למעשה העבירה - לאמור: ליסוד הפיזי שבה ושיתקיים אצלו אותו הלך נפש של רשלנות הדרוש להרשעת המבצע העיקרי; ואילו לעניינה של עבירה של איסור מוחלט - די יהיה בקיומה של כוונה להיות שותף למעשה העבירה כשלעצמו. ו'כוונה' בהקשר לשני סוגים אלה משמעה: מודעות לטיב המעשה וידיעת הנסיבות".

בתגובה על דברים אלה של השופט קדמי בספרו ממשיך השופט גולדברג וכותב:

"דעה זו פותחת פתח רחב להרשעתו בפלילים של מי שנתקיים אצלו היסוד הנפשי הקבוע לעבירה, בלי שהוכחו יסודותיה העובדתיים. פתח זה מוצדק בעבירות של מחשבה פלילית, שבהן מובנית הנכונות לתרום לפגיעה משותפת בערך חברתי, שהיא המסד לדיני השותפות. ואילו בעבירות רשלנות, המתאפיינות בהיעדר מודעותו של הנאשם לאפשרות הפגיעה בערך חברתי מסוים, לא חל אותו היגיון,

מדי המחלוקת בין גולדברג וקדמי?

איזו משתי הדעות עדיפה, לדעתך? נמקו.